
Komedie
o svaté panně Dorotě

PROLOGUS

Vaše milosti, šlechtné paní,
vinšujem vám štěstí, zdraví.
Prosím, neračte mít za zlý,
že sme my sem nyní vešli:
5 chtěli sme něco činiti,
akci kratičkou strojiti
o svaté panně Dorotě,
ač krátce i také sprostně.
Památka, která se stala,
10 že Maxentia přemohla,
než by Krista opustila,
raději smrt podstoupila
spolu i s svými sestrami,
též i s jinými mnohými.
15 To pak všecko, jak se dálo,
(račte mlčet trochu málo)
ráčíte všechno viděti
i také nyní slyšeti.

upona

20 *21* *22* *23* *24* *25* *26* *27* *28* *29* *30*

418

Král: Slyšte, mojí služebníci,
nejmilejší komorníci,
co vám teď nyní oznámím,
v krátkosti slovích vypravím:
Jest Dorota ušlechtilá
v mravích a velmi spanilá,
jížto ve všem světě rovné
není, tak krásné, podobné.
Z rodu králův jest zrozena,
kterážto má být má žena.
Než že se však Kristu klaní
30 a naše pak bohy haní,

pročež mi pro ni dojděte,
přede mne ji hned postavte!
Služebník 1.: Hned, pane, tvé poručení
vykonáme bez prodlení;
35 zdaliž není tvá velebnost
větší nežli její ta ctnost?
Tu jdou dva pro ni.

Služebník 1. praví:

Slyš, Doroto, panenka ctná,
jenžs tak velmi ušlechtilá,
máš k Maxenciovi jíti,
40 před něj se hned postaviti.

Dorota: Dobře, tak chci učiniti
a s vámi před něho jíti.
Však nejprv musím věděti,
co já mám před ním dělati.

Služebník 2.: Tak hádám, že tě chce vzíti
a za manželku pojíti.

Dorota: Bože, nechť on nemyslí toho,
bych měla být ženou jeho!
Já se nemíním vdávati,
50 než Kristu Pánu sloužiti.

Však přece před něho půjdu,
jdi napřed, já za tebou jdu.

Tu jdou a počká nedaleko, až ji služebník opoví. odložit.

Služebník 2.: Posečkej málo, Doroto,
opovím tě králi, věz to.

Jde k králi, učiníc poklonu, rce:

55 Již sme tvůj rozkaz splnili
a Dorotu sem přivedli;
tam vně v síni očekává
a velmi tvrdě odmlouvá.

Král: S poklonou a s uctivostí
60 i se vši velikou ctností

tak, jak sluší na královnu,
vedle mne posadte ji tu.

Služebník 1. jde pro ni:

Doroto, máš hned k králi jíti,
vedle něj se posaditi.

Dorota: Není mně třeba seděti,
můž, co chce, volně mluviti.

Jde před něj a rce:

Jaká potřeba, že jsi mne
kázal postavit před sebe?

Král: Slyš a pozoruj, Doroto,
70 zavolal sem tebe proto,
poněvadž jsi tak spanilá
a z králů slavných zrodilá;
tvou krásu velmi zvyšují,
spanilost, mravy schvalují.

75 A protož jsi toho hodna,
byť slavně byla zvýšena:
chceš-li tehdy opustiti
tvého Krista, jej zapřítí,
chci tě slavně povýšiti
80 a za královnu pojíti.

Však prv se musíš klaněti
našim bohům a je ctíti;
pakli toho neučiníš,
pod meč hlavu dáti musíš.

Dorota: Ó zlý, nevěrný pohane,
krvavý lotře, tyrane,
oč ty nyní usiluješ,
toho v pravdě nedovedeš.
Nemínímť já se vdáti,
90 svého Krista upustiti.
O tvé království nestojím,
aniž se tebe nebojím.

Kristus jestiž ženich můj sám,
k němuž já se vždy přiznávám.

*Tu král nastavice ucha hněvivý a ďábel mu do něho měchem
fouká a se směje, a ona přece říká :*

⁹⁵ Jemuž sloužím dnem i nocí
se vši snažností a mocí;
byť mne, jak pravíš, dal stíti,
chciť v své stálosti zůstati.
A bys mne trápil ještě víc,
¹⁰⁰ nebojím se tvé zlosti nic.
Tobě v ničemž nepovolím,
radčí smrt podstoupit volím.

Král rozhněvaný, popadnouc se za kord, řekne a strčí s ní :

I nechci ji slyšet více,
dejte ji tam katům v ruce,
¹⁰⁵ ať ji hned dá do vězení
do dalšího poručení.

*Tu se služebníci pokloní a vezmouce ji dávají ji katům v ruce.
A řekne služebník :*

Mistře, máš ji opatřiti,
vězením tuhým stížití,
neb nám krále nic netěší;
¹¹⁰ zachovej se k ní, jak sluší.

Tu ji hned kat na řemen vezme a řekne :

Hej, slyšíš-li, co praví ti?
Mám tě do řemene vzítí.

Dorota směle odpoví :

Čiň, co jest poručeno ti,
nechci se nic strachovati.

*Tu král vstane a chodí po světnici, smutně drbaje se v hlavě,
a říká :*

¹¹⁵ Sám již nevím, co činit mám!
Kažte sem jít jejím sestrám,
neb naší víry jsou ony
i bohům našim se klaní.

Tu jdou pro ně a služebník I. řekne :

Panny, máte ihned jíti,
před krále se postaviti.

¹²⁰ *Sestry obě :* My rády k jeho Milosti
půjdeme hned s ochotností.

Tu jdou; přijdouc před něho, pokloní se, řekne sestra I. :

Zdráv budiž, pane náš králi,
my, tvé služebnice malý,
¹²⁵ teď sme na tvůj rozkaz přišly,
před tebe se postavily.

Král, libě k nim řkouce :

Proto jsem vás zavolati
kázal, to chci oznámiti,
že jsem chtěl mít za manželku
¹³⁰ Dorotu, vaši sestřičku.
Ona svého Boha přece
nechce opustit na krátce.
Protož vy k ní do žaláře
jděte, ať se vám otevře.

¹³⁵ Proste a mluvte vy to k ní,
ať se našim bohům klaní!
Jestliže ji namluvíte,
dám vám velké zboží, zvíte.

Sestra I. odpoví :

Chcem tak, králi, učiniti
¹⁴⁰ a tvůj rozkaz naplniti.

*Tu jdou a služebník jde za nimi na poslech, co budou říkat,
aby to zase králi oznámil. Ony, přijdouc, řeknou k katu :*

Máš nám žalář otevřítí
a k Dorotě nás pustiti.

Kat jim otevře a řekne :

Nuž, jděte sem, žáby, volně,
než nevím, kdy budete vně.

Sestra II. : Doroto, naše sestřičko,
pozoruj nás teď maličko!

Slyšely sme, že král míti
chce tě, za manželku vzíti,
a ty že ho poslechnouti
nechceš, jemu v tom svoliti.
Pročez sme naschvále k tobě
přišly nyní v této době.

Co myslíš, že se vězet dáš,
a ty snad své lepší neznáš?

I proč se nemáš klaněti
našim bohům a je ctíti?

A budeš slavnou královnou,
po všem světě rozhlášenou.

Sestra 2.: I já ti též k tomu radím
a za to tě velmi prosím.

Učiň tak a budeš dosti
všeho míti do sytosti,
spolu též i také s námi
vždycky, až i do skonání.

Dorota zuřivá:

O, vy bezelstné opice!

O šlundry, nevážné psice!

Co jest vás sem dábel poslal,
aby mne v svá osidla vzal?

Co tehdy pro zdejší mocnost
mám ztratit nebeskou radost?

Tu jim zase pěkně mluví a na ně ruce klade:

Radši vy, moje sestřičky,
přeroztomilé dívčičky,
neslužte víc dáblu zlému,
obratte se k Bohu mému!

Nebo ti vaši bohové
jsou jen dábelské nástroje.

Jestli to neučiníte,
v pekle se s nimi octnete.

A pakli se obrátíte,
s Kristem v nebesích budete,
kdež jest radost nevymluvná,
Pánu Bohu chvála věčná.

Tu obě sestry kleknou na zem a říkají spolu:

Otče náš milý, Jezu Kriste,
narozený z panny čisté,
budiž tobě chvála věčná
od nás vzdána, ustavičná,
že jsi nás k sobě obrátil
a skrz Dorotu přivedl.

My pevně věříme v tebe,
otevři nám hříšným nebe.

Služebník 2. se navrácuje k králi, oznamujíc jemu:

Milostivý králi, pane,
prosím, rač málo slyšet mnel
Dorota sestry přivedla,
v křesťanskou víru uvedla.

Král s křikem: Holla, hned běžte pro katy,
at jsou obě sestry státy!

Služebník 1. jde a volá na Janka:

Holla hej, Janku, poslouchej
a na to pilný pozor dej:
Král ráčí Jeho Milosti
poroučeti s zuřivostí,
aby obě sestry stal
a záplatek od něho vzal.

Kat: Dobře, a já tak učiním,
oběma jim hlavu skolím.

Tu jde pro ně a mluví k Dorotě:

Hle, Doroto, co jsi svedla?
O hrdlo sestry přivedla.
Mám je ihned obě stíti
a králi zas oznámiti.

210 Vy, pacholci, je vezměte,
koberce tu jim prostřete.
Tu je pacholci berou a Dorota zatím říká:
Budiž tobě, Kriste, chvála
vždy, až na věky vzdávána,
že mé sestřičky vzaly tu
mučedlnickou korunu.
215 Prosím, přijmiž je k milosti
spolu se mnou do radosti,
tu, kdež jest chvála bez konce,
blahoslavená Trojice.
Anděl: Aj, Doroto, uslyšela
220 milost nebeského Pána!
Nemeškej za ním přijíti,
nebeskou korunu vzíti.
Tu kat káže jim kleknouti a praví:
Panenky, chtějte kleknouti
a pod meč mi hlavu dáti.
225 Klekni nejprv, panno starší,
a ty drobet počkej, mladší!
Tu dobyde meč a setne ji:
Holla, totoť jest první kunšt,
počkej, bude-li...
Utírá meč a káže druhé kleknouti:
Nu, ty také, žábo malá,
230 neb nestojíš za nic zhola,
že mám meč svůj obnažiti,
a jej na tobě zkusiti.
Tu meč schová a řekne:
Nu, již sem práci vykonal,
půjdu, an tamto sedí král.
Přijde před krále, řekne:
235 Pane, rozkaz jsem naplnil,
ty obě sestry uklidil.

Král: Nyní tobě teď děkuji
a toto tobě daruji.
Zatím hled' věrně sloužiti,
240 chci tě víc potřebovati.
Hodí mu peníze na zem, kat vezmouc je poskočí sobě a řekne:
Aj, tento dar já přijímám,
zatím se poberu jinam.
Král k služebníkům praví:
Pěknou, šlechetnou Dorotu
přede mne postavte hned tu.
Ďdou oba pro ni a služebník 2. praví:
245 Doroto, máš k králi jíti,
chce tě ještě vyslyšeti.
Dorota: Aj, nežádám sobě jistě
více býti na tom světě,
250 než za mými sestřičkami
chci jít na smrt rozmilými.
Ďdou s ní před krále a král k ní:
Medle, lituj těla svého,
Doroto, ušlechtilého
a nebuď tak zatvrdilá,
255 jako skála neustupná,
a bohům se našim klaněj,
budeš mou královnou, to znej!
Dorota zuřivě odmlouvá:
Nepokoušej mne, pohane,
krvavý lotře, tyrane!
Darmo o všecko pracuješ,
260 mne v pravdě míti nebudeš.
Mámť já ženicha milého,
Krista Pána, choti svého.
K němuť já se jíti strojím,
čekát mne on, to dobře vím.
265 Čistotu mu chci zachovat
a na tom též mile skonat.

A protož ty hned na krátce
spokoj se, prokletý zrádce!
Král hněvivý: Ach, ach, ach, nešlechtná ty,
270 nechceš přijít mé rady,
protož ihned ji tam vemte,
bez milosti ji stít dejte!

Služebník 2. jde pro káta a řekne mu:
Mistře, máš se zachovati
k ní a bez meškání stíti,
275 nebo krále poslechnouti
nechce, mu v ničemž svoliti.

Kat ji vezme a řekne:

Pod sem, ty zlostná Doroto,
setnu ti hlavu, měj za to.

Teofil: Hej, Doroto, kdež tak spěšně
280 pospícháš, velmi radostně?

Dorota: Pospíchám já k choti svému,
ženichu nejmilejšímu,
do zahrady přerozkošné,
ovoce a vůně plné.

285 Tam já se budu těšiti,
růže a kvítí trhati.

Teofil: Poněvadž k nejmilejšímu
pospícháš ženichu svému
do ráje tak rozkošného,
290 pošli mně též růže z něho;
tak poznám, že pravdu mluvíš,
jestli to skutkem naplníš.

Dorota: Chci ti vše ráda splniti,
jen mne chtěj v paměti mít!

Kat: Doroto, tuto poklekni
a málo drobet se nahní!

Vytáhne meč.

Tak abych já svůj meč ostrý,
na obě strany broušený,

mohl tím lépe zkusiti,
300 svému pánu se líbiti.

Tu ji setne a řekne:

Hej, totot jsem redlich svedl,
bodejž bych zas tak dovedl!

*Tu se obleče. Anděl jde k němu a (on), uhlídajíc anděla,
padne na zem a praví:*

Ó Bože, co se to dítí
počiná, tamto svítiti?

305 Tot jest věru Boží anděl,
s nebe poslaný Rafael,
jenž nese Teofilovi
dar od Doroty poslaný!

Anděl jde k Teofilovi polehku.

Bože, rač mi odpustiti,
310 co jsem já musel dělati!
Dej mi se v nebi shledati
s Dorotou, tebe chváliti!

Anděl mluví k Teofilovi a služebník poslouchá:

Teofile, Dorota ti
teď poslala růže, kvítí
315 z ráje zahrady rozkošné,
vonné a milosti plné.
Tam se svému choti těší,
ženichu Kristu Ježíši.

Služebník 2. oznamuje králi a král nastavuje uši:

Ach, ouve, ouve, králi, zle,
320 na obě strany nedobřel!
Tam písař náš nešlechtný
poslechl také Doroty.
Již Krista Pána vyzývá
a, až se rozlívá, zpívá.

Král zuřivě vzkřikne:

325 Aj, brzo, kde jest pak náš kat?
Ten nešlechtník ať jest hned stát!

Služebník 2. poroučí katu :

Janku, máš písáře stíti
a potom k králi přijíti.

Kat jde k němu a praví mu :

Hle, písáři, mám tě stíti,
330 což tomu ráčíš říkati?

Teofil : Což tomu mám já říkati,
než Bohu duši poručiti?

Klekne.

Ó Bože, rač mi to dáti,
abych se mohl shledati
335 v nebi s Dorotou, tě chváliti,
na věky „Amen“ zpívati.

Kat smutně k němu a pacholek nastavuje ucha.

Kat : I já sobě též vinšuji
a křestanem také sluji,
s tebou hned hlavu pod meč dám,

340 v nebi se s Dorotou shledám.

Pacholek jde na mistra králi žalovat a praví :

Naslech jsem jistotně, králi,
že můj mistr Boha chválí;
ráčíš-li mně poručiti,
chci jej hned sám odpraviti.

Král mu poroučí :

345 Vezmi hnedky meč od něho,
po své vůli připrav jeho!
Nalož s nimi co jiný kat,
ať jest ten nešlechtník hned stat.

Tu (pacholek) jde a bere meč od něho a říká takto :

350 Dej, mistře, dej mi meč tento,
král poroučí, věz jistě to,
protože jsi nad ním zradil,
po Dorotě se obrátil.
Klekni také na to místo,
koštujit já štěstí toto.

Mistr klekne a praví :

355 Totot jsem sobě vysloužil
a tebe tomu vyučil.

Konej všecko přece dále,
což poručeno od krále.

Tu mu učini dost a volá na Teofila :

360 Poď sem také ty, písáři,
zlý a nešlechtný lháři,
ať tobě to též udělám,
nebo již k králi pospíchám.

Teofil klekne a kat od něho, až se pomodlí a služebník se
s ním rozžehná, na stranu odejde :

Ach, má poslední hodina!
Zlá, nešlechtná novina!

365 Teď máš, služebníče věrný,
z ruky mé prsten puštěný
a tobě též kabát dávám.

Ó Bože, již já umírám.

Smutně služebník se s ním žehná a kat pohotově :

370 Ó, milý pane, Bohu vás
poručím v tento smutný čas.
Poněvadž máte umříti
a ode mne z světa jíti,
Bohu poručeni buďte,
vím, že mne k sobě dočkáte.

Tu jej setne a řekne druhému pacholku :

375 Bratře, pomoz mi ho nýsti,
však budeme spolu jísti.

Pacholek, když ho nesou, řekne :

Ba, však ty to všecko selžeš,
raději to sám sežereš.

Pacholek I. : Věř mi, žeť polovici dám,
380 to, což nyní dnes vydělám.

Tu jde k králi a král mu řekne :

Ty-li jsi ten, jenžs nám k vůli
učinil všecko pohodlí?

Pacholek I.: Ját jsem ten, králi šťastný,
ze všeho světa vybraný.

Král hodí mu pěníze a řekne :

Teď máš za práci dukáty,
kupiž sobě pěkné šaty.

Pacholek I.: Hoj, nyní se dobře daří,
věru, půjdeme k večeři.
Pomoz mi peněz sbíratí,
však budeme spolu pítí.
Již já půjdu od tebe domů,
ještě sobě skočím k tomu;
přibera se do hospody,
naleznu tam švarné dudy.
Tam mi na ně budou pískat,
až mi bude srdce pleskat.
K tomu děvečku při boku
povedu sobě za ruku.
Za kterýž svůj kunšt za smělý
napiju se švarnou chvílí.
Při tom znamenitý rejdu svedu
a odtud se hned poberu,
v zemi daleko neznámé,
tamť zůstanu do smrti své.

EPILOGUS

Ještě já na plac vycházím
a nyní se tuto stavím.
Prosím, račte mne slyšeti,
málo se poutišiti!

Vím, že ste všecko viděti
ráčili, také slyšeti
o svaté panně Dorotě,
ač krátce i také sprostně.
Však za to všickni žádáme,
uctivě také prosíme,
račte v dobré obrátiti,
však jsme k tomu všickni děti.
A s tím již bene valetě,
všichni se dobře mějte!